

MEMO

Aan: De raads- en burgerleden
Van: College van Burgemeester en Wethouders

Documentnummer
654072

Datum: 4 december 2024

Zaaknummer
537028

Onderwerp: Beleidshuis fysiek domein onder de Omgevingswet

Beste raads- en burgerleden,

Zoals u weet is op 1 januari 2024 de Omgevingswet in werking getreden. Waar veel zaken hetzelfde blijven onder een iets andere benaming, zijn er ook zaken die duidelijk veranderen ten opzichte van de oude regels.

Zo is het traject rondom het opstellen van een Omgevingsvisie redelijk vergelijkbaar met het traject voor het opstellen van een Structuurvisie. Terwijl een programma een nieuw ruimtelijk instrument betreft onder de Omgevingswet en dat eerst nog niet bestond onder de Wet ruimtelijke ordening.

De Omgevingswet stuurt in haar regels op het werken met een beleidshuis voor thema's in de fysieke leefomgeving. Het doel van de wetgever hierbij is dat actief nagedacht wordt over de samenhang tussen gemeentelijk beleid dat toeziet op het fysieke domein. Er zijn 4 ruimtelijke instrumenten aangewezen in de Omgevingswet, zijnde een Omgevingsvisie, Programma, het Omgevingsplan en Omgevingsvergunningen. In onderstaande figuur is het bevoegd gezag voor ieder instrument aangegeven, evenals de wettelijke grondslag. Ook is kort aangegeven welke doel ieder ruimtelijk instrument heeft.

Ruimtelijk instrument	Bevoegdheid – wettelijke grondslag	Doel
Omgevingsvisie	Raad – Art. 3.1 Ow	Strategisch – integraal – lange termijn (20 jaar)
Programma's	College – Art. 3.4 Ow	Tactisch – sectoraal – korte termijn (5 jaar)
Omgevingsplan	Raad – Art. 2.4 Ow	Uitvoering – afdeling RO - gemeentebreed
Omgevingsvergunning	College – Art. 5.8 Ow	Uitvoering – afdeling VTH - initiatieven

Figuur 1: Ruimtelijke instrumenten Omgevingswet

Het idee achter dit beleidshuis is het duidelijker wegzetten van het dualisme zoals dit in de jaren '90 bedoeld is door de wetgever. Kort uitgelegd komt dit er op neer dat de raad zich bezig houdt met de rode draad, de kaders en het college met uitvoering geven aan deze kaders.

Dit betekent niet dat ieder ruimtelijk instrument een opzichzelfstaand ‘ding’ is. In het proces om te komen tot een bepaald definitief ruimtelijk instrument zijn waarborgen ingeruimd dat de bestuursorganen elkaar op de hoogte houden en waar nodig controleren. In figuur 2 is dit uiteengezet.

Bevoegdheid – wettelijke grondslag	Ruimtelijk instrument	Wisselwerking bestuursorganen
Raad – Art. 3.1 Ow	Omgevingsvisie	Uitvoerende taken Omgevingsvisie zitten bij het college, daardoor is college op de hoogte van de Omgevingsvisie waarmee gehandeld wordt conform art. 2.2 Ow.
College – Art. 3.4 Ow	Programma’s	Art. 2.2 Ow – Bestuursorganen houden elkaar op de hoogte hoe wettelijke taken worden uitgevoerd en informeren elkaar hierover
Raad – Art. 2.4 Ow	Omgevingsplan	Art. 2.8 Ow – delegeren ruimtelijke afwijkingen aan college (oude wijzigingsbevoegdheden in bestemmingsplan)
College – Art. 5.8 Ow	Omgevingsvergunning	Art. 16.15a en 16.15b Ow – Adviesrecht gemeenteraad voor aangewezen gevallen

Bovenstaand figuur laat zien dat in de Omgevingswet een bepaalde wisselwerking gewaarborgd is tussen het college en de gemeenteraad rondom het controleren van de vier ruimtelijke instrumenten. Op deze manier heeft de wetgever gepoogd om via diverse kanalen in de Omgevingswet te zorgen dat het college en de raad (en vice versa) elkaar op de hoogte houdt bij het vaststellen van een bepaald ruimtelijk instrument.

Hierbij is het goed om te vermelden dat ook vóór de komst van de Omgevingswet deze verdeling er altijd al was. Kort gezegd: Kaderstellende beleidsstukken zijn een raadsbevoegdheid, uitvoerende beleidsstukken zijn een collegebevoegdheid. Dit lag echter minder duidelijk vast, waardoor in het verleden minder strak gehandeld werd naar deze indeling.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is deze onderverdeling van ruimtelijke instrumenten naar bestuursorganen duidelijker ingekaderd. Het is belangrijk dat de wettelijke grondslag ook als zodanig opgevolgd wordt. Wanneer dit niet gebeurt, worden beleidsstukken onbevoegd (onrechtmatig) door het verkeerde bestuursorgaan vastgesteld. Hierdoor heeft een beleidsstuk juridisch gezien geen werking en kan er ook geen gebruik van gemaakt worden. Dit zorgt voor vervelende situaties wanneer dit duidelijk wordt in bijvoorbeeld een gerechtelijke procedure. Met terugwerkende kracht moet dan opnieuw bekeken moeten worden wat wel of niet kan en eventuele aansprakelijkstellingen die hieruit kunnen voortvloeien.

Dit betekent dat zowel binnen de ambtelijke organisatie evenals door het college en de gemeenteraad kritischer gekeken moet worden naar wie wat mag regelen binnen de gemeente binnen het fysieke domein. Enerzijds komt hierbij een stukje inhoudelijke kennis kijken. Anderzijds, zal dit ook zorgen voor een stukje cultuurverandering binnen gemeente Boekel simpelweg omdat het vòòr inwerkingtreding van de Omgevingswet anders ging.